బాకీ జమ

భమిడిపాటి రామగోపాలం

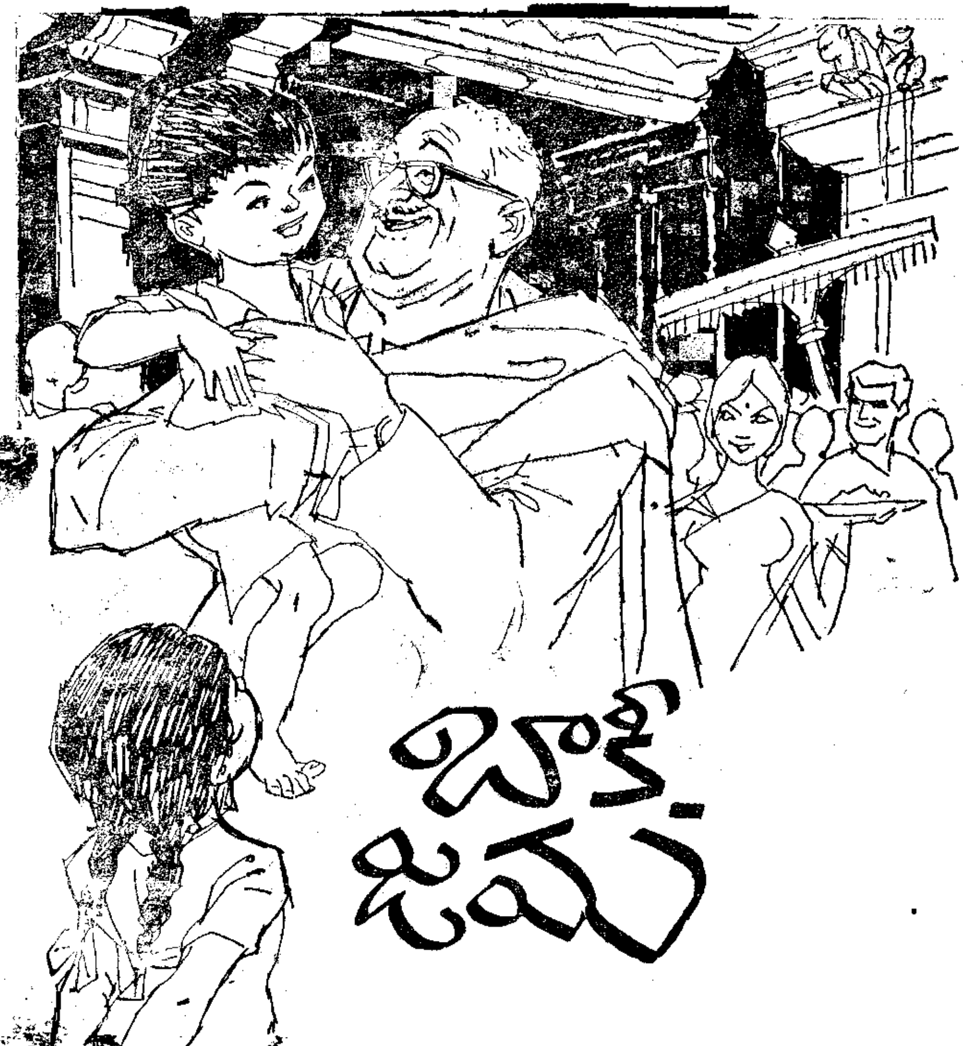

శేఖర్రావుకి నవ్వు వచ్చింది.

పాపం అన్నపూర్ణ! అనుకున్నాడు.

పొద్దున ఆఫీసుకి వస్తూ వుంటే మడత పెట్టిన కాగితం వొకటిఅతని చేతి కిస్తూ "కవరు కొని నాన్నగారి ఎడ్రసు రాసి పోష్టులో వెయ్యండీ" అన్నది అన్నపూర్ణ.

కవరు తెప్పించి జేబులోంచి కాగితం తీశాడు శేఖర్రావు.

ఉత్తరం చాలా తేలిగ్గా వుంది.

తను మామగారికి ఉత్తరం రాసి చాలా రోజులయి పోయింది. ఆ మధ్య "మన వణ్ణి చూడా మనుంది. ఓసారి

రావాలనుకుంటున్నాను"అని వ్రాశాడాయన. 'రండి, చాలా ఆనందిస్తాము; అసలు రమ్మని మేమే రాద్దామనుకుంటున్నాము. చిట్టిగాడు తాత, తాత అంటున్నాడు' అని వ్రాయాలని (లేకపోతే బాగుండదని), అనుకున్నాడు తనే. కాని ఏమిటో రాయడమే పడలేదు.

పైగా మామగారికి ఉత్తరం రాయవలసిన సంగతేదైనా ఉంటే ఇద్దరి తరఫునా అన్నపూర్ణే రాయడం మామూలు. అన్నపూర్ణ రాస్తోంది గదా అని తను ప్రత్యేకం రాయకపోడం - ఏదో అలా అశ్రద్ధ అయిపోతూ వొస్తోంది.

పోనీ ఓ పేజీ ఖాళీగా వుంది, ఇందులో రాద్దామనుకుంటూ, అసలు అన్నపూర్ణ ఏమి వ్రాసిందో చూద్దామని, చదివాడు.

అన్నీ సరే కాని.

"ఎప్పుడో నాగవల్లి నాడు మీ రిస్తానన్న ఉంగరం ఇవ్వలేదని మీ అల్లుడుగారికింకా బాధగానే వుంది. ఏదో సమయం చూసి నన్ను దెప్పిపొడుస్తూ వుంటారు. ఈ మధ్యనే ఓమారు అన్నారు కూడానూ. అందుచేత ఈమాటు మీరు వచ్చేటప్పుడు ఆయనకి మీ రివ్వవలసిన ఉంగరం చేయించుకొని రావలెను. మరిచిపోవద్దు. అన్నయ్య వేలి కొలత...."

ఈ వాక్యాలు చూసేక శేఖర్రావుకి నవ్వు ఆగలేదు.

ఆ ఉంగరం సంగతి అత నెప్పుడో మరిచి పోయాడు.

మామగారు ఏవో ఇస్తాననడం, తను ఏవో కావాలనుకోడం, వాటికోసం పట్టుదలగా అడుగుతూ సమయం దొరికిందే చాలని సాధిస్తూ ఉండడం, ఇలాటివంటే అసహ్యం శేఖర్రావుకి. చీటికీ మాటికీ మామగారిమీద ఆధారపడడం, వారు తన కోర్కెలు తీర్చకపోతే అలిగి, కోపపడీ బాంధవ్యాన్ని కలుషితం చేసుకోడం, అందువల్ల పరస్పరం పెరిగి లోపల్లోపల వుడికి ఎప్పుడో వొకసారి బైటపడే ద్వేషాలూ- యివేవీ శేఖర్రావు తత్వానికి సరిపడవు. శక్తి వుంటే మనం కష్టపడి కొనుక్కోవాలి. లేకపోతే ప్రాప్తం లేదని వూరుకోవాలి - అంటాడతను.

అన్నపూర్ణని మొన్న నీ మధ్య ఆ విషయమై ఏదో అన్నట్టు అతనికి జ్ఞాపకం లేదనే చెప్పాలి. అతికష్టం మీద వేళాకోళానికి అనడం జరిగిందని గుర్తు తెచ్చుకున్నా డతను.

అదెలా జరిగిం దంటే, శేఖర్రావు అక్కగారు ఆ మధ్య వచ్చి ఓ వారం ఉండి వెళ్ళింది. మాటల సందర్భంలో ఆవిడేమో సరదాగా 'మీవాళ్ళు సామ్యం నిజం చేస్తున్నట్టు న్నారే మరదలా. నాటి నించీ నేటివరకూ పెట్టుపోతల్లేవు. తిరిగి చూసి నట్టయినా లేదూ!' అన్నది. ఆ మాట మీద శేఖర్రావు 'అంతవరకూ ఎందుకూ, నాగవల్లి నాడిస్తానన్న ఉంగరమే ఇంతవరకూ ఠికాణా లేదు.' అన్నాడు ఎగతాళి చేసినట్టు.

అన్నపూర్ణ ఆనాడు ఆ మాటకి జవాబు చెప్పలేదు; శేఖర్రావూ అదంతా అప్పుడే మరిచిపోయాడు. ఆ మాటని ఆమె మనసులో భద్రపరుచుకొని మామగారికి రానే ప్రతీ ఉత్తరంలోనూ రానేస్తోందేమో నని శేఖర్రావుకి బాధ కలిగింది.

నిజం చెప్పవలిసి వస్తే శేఖర్రావు తన వారెవరో ఎదుట వున్నప్పుడు అన్నపూర్ణని - మీ వాళ్ళు, మీరూ, అలా చేశారు, ఇలా చేశారు - అంటూ ఎగతాళి పట్టించినా, అతనికి ఆమె అంటే వున్న గౌరవాభిమానాలు ఆమెకి బాగానే తెలుసును. ఇలాటి చిన్న చిన్న విషయాలు శేఖర్రావు పట్టించుకోడనీ ఇచ్చిపుచ్చుకోడాల మీద అతనికి చాలా మెచ్చుకోతగ్గ అభిప్రాయా లున్నాయనీ ఆమెకి తెలుసును.

అలాటి అన్నపూర్ణ యిలా రాసిందంటే శేఖర్రావుకి నవ్వు వచ్చి ఆ నవ్వు వెనక బాధా స్ఫుటంగా తెలియజేసింది. తను రాద్దామనుకున్న ఉత్తరమూ వ్రాయలేకపోయాడు. రాస్తే అన్నపూర్ణ వాక్యాల్ని తను సమర్థించినట్టొచ్చే అర్థం స్ఫురించి. అన్నపూర్ణ వ్రాసిన ఉత్తరానికి తన బాధ్యత ఏదో వుందని బాధపడసాగాడతను. అసలు ఆమె అలాటి ఉత్తరం రాసిందని తనకి తెలిసిన తరవాత తను ఆ ఉత్తరాన్ని వెళ్ళనివ్వనే కూడదనీ అనుకున్నాడు. ఆ కవరు మీద తన దస్తూరీతో ఎడ్రసు ఉన్నా అందులో వాక్యాలు తన సమ్మతి పొందాయని అర్థం వొస్తుందేమో. అన్నపూర్ణ వ్రాసే ప్రతీ ఉత్తరమూ తన సమ్మతి పొందాలనుకోడమూ అన్యాయంగానే కనిపిస్తోంది.

శేఖర్రావు నవ్వుకుంటూ ఆలోచించుకుంటూ కవరుమీద ఎడ్రెసురాసి పోస్టుకి పంపించేశాడు.

"అయితే, అన్నపూర్ణా ఎన్నో ఉత్తరమిదీ?" అన్నాడు శేఖర్రావు నవ్వుతూ కంచం దగ్గిర కూచుని.

"ఏమిటి ఎన్నో ఉత్తరం?"

"అన్నట్టు చెప్పడం మరిచిపోయాను. మీ నాన్నగారికి నువ్వు రాసిన ఉత్తరం చూశా నివాళ - బాగా రాశావులే—మొత్తం మీద నేను మరిచిపోయినా నువ్వు మరచిపోలే దా ఉంగరం సంగతి. ఏమైనా మీ నాన్నగారు ఇలాటి వాటికి లొంగే ఘటం కాదు-"

శేఖర్రావు చెయ్యదల్చిన యీ కృత్రిమ అవహేళన కృత్రిమంగానే వొచ్చింది. అతను మాటలకోసం తడుముకోసాగాడు.

అన్నపూర్ణ మాటాడలేదు.

"మాట్లాడవేమీ? అంత సుళువుగా?-"

"అంత బాగా అర్థం చేసుకున్నా రన్న మాట, మీ రాయన్ని."

"ఏముంది యిందులో - అర్థం చేసుకోడానికీ మానడానికీనూ. మన పెళ్ళయి ఏడేళ్ళయి పోయింది. పాపకే వెళుతున్నాయి ఆరేళ్ళు. ఇంకో ఏడేళ్ళు కళ్ళు మూసుకుంటే మనమూ అల్లుడికి ఉంగరమూ, వాచీ, సైకిలూ కొనే అవసరం వొస్తుంది. ఇంకా ఎక్కడి నాగవిల్లి అలకలు, ఎక్కడి ఉంగరాలు!"

"మా వాళ్ళేదీ అలా మరిచిపోరు. ఈ మాటు తెస్తారు చూడండి"

'తేరు'

'తెస్తేనో?'

'తేకపోతేనో?'

'పోనీ పందేం వేయ్యండీ. తెస్తే ఏమీ స్తారు ?'

'నీకేమిటి ఇవ్వడం మధ్యని !'

'మీ కెలాగా సరదా లేదు. నాకిచ్చే స్తారా ఆ వుంగరం ?'

"నీ కెందు కిస్తాసూ ? అంతగా నువ్వు అడుగుతున్నావు గనక ఇదే పందెం. మీ నాన్నగారు ఉంగరమే గనక యిచ్చినట్టయితే ఏ దారేబోయే దానయ్యకో యిచ్చేస్తా నది. లేకపోతే ఆ యేడుకొండల వాడి కిచ్చేస్తాను సరా !"

"ఎవ్వరికీ యివ్వరూ. మహ చక్కగా పెట్టుకుంటారు. బంగారమూ బలుసు కొయ్యా ?"

"చూద్దువుగాని. ఇంతకీ ఆయన ఇచ్చి నప్పటి మాట కదా !"

"ఆయన యివ్వసూ యిస్తారు. మీరు పుచ్చుకోసూ పుచ్చుకొంటారు. ఎందు కొచ్చిన పందేలు ? ఇంతకీ మిమ్మల్నా ఉత్తరం ఎవరు చదవమన్నారు ?"

'చదివితే చదివాను. నువ్వందులో ఉంగరం సంగ తెందుకు రాశావూ ?'

"నేనేం నాకోసం రాయలేదు. మీకే గదా ఒస్తుంది ఉంగర మని ఏదో రాశాను. అడగందీ యెవరిస్తారు ?"

"అడిగితే అడుగు గాని. నే నేదో సాధిస్తున్నాననీ, దెప్పుతున్నాననీ రాయడ మెందుకూ ?"

"ఏదో రాశానండీ. మీ రవన్నీ చదవడ మేమిటి ?"

"నయం, ఇప్పటికేనా చదివి నీ తత్వం తెలుసుకున్నాను. ఇంకా ఎవ రెవరికి. ఎలా ఎలాటి ఉత్తరాలు రాసేస్తున్నావో ఏమో. ఇక ముందు అన్నీ చూస్తూ ఉంటాను"

శేఖర్రావుకి ప్రమోష నొచ్చింది. ఈ ప్రమోషన్ కోసం అతను నాలుగేళ్ళనించీ ఎదురు చూస్తూ అవస్థ పడుతూ వున్నాడు. ఒక ఆఫీసరు డిపార్టుమెంటల్ టెస్టు ప్యాసవలేదనీ, ఇంకొకాయన ప్రభుత్వం వారిచ్చిన కమ్యూనల్ జీ. వో. ప్రకారం నీకిది రాదనీ, యిలా ముప్పతిప్పలూ పెట్టగా పదకొండు మంది తనకన్నా జూని యర్లూ, తనపాటి టెస్టులు ప్యాసవని వాళ్ళూ ముందు ప్రమోట్ కాగా యీ మాటు అతని కొచ్చింది ఈ ప్రమోషన్. భర్త యిన్నాళ్ళూ అడ్డమైన వాళ్ళ కాళ్లూ పట్టుకుంటూ అడ్డదార్లు తొక్కుతున్నాడని తెలిసి ప్రమోషనొస్తే కొండ కొచ్చి నీ దర్శనం చేసుకుంటా మని శ్రీ వెంకటేశ్వర స్వామికి మొక్కుకుంది అన్నపూర్ణ. అది యిప్పుడు చెప్పి బయల్దేరమంది.

ససేమిరా వల్లకా దన్నాడు శేఖర్రావు. "నా కసలు అలాటి పిచ్చి నమ్మకాల్లేవు. నువ్వు మొక్కుకునే ముందు నాతో ఆలోచించ వలసింది. ప్రమోషనొచ్చిన కొత్తలోనే పది రోజులు సెల వడిగితే ఆఫీసరు సెలవు యివ్వడు సరిగదా నా గురించి దురభిప్రాయ పడతాడు కూడానూ. అంతగా వెళ్ళే తీరాలని నువ్వనుకుంటే మీ అన్నయ్యని రమ్మని రాయి. ఇద్దరూ కలిసి పిల్లల్ని తీసుకు వెళ్ళండి" అన్నాడు.

అన్నపూర్ణ అలా వీల్లేదంది. "దేముడికి మొక్కుకోడానికి మీతో ఆలోచించడ మేమిటి. ఇంతకీ నేను మొక్కుకో బట్టి కదా మీ కీ ప్రమోష నొచ్చింది. తిరపతి వెళ్తా నని సెలవడిగితే ఇవ్వనని ఏ ఆఫీసరూ అనడు. మీ రసలు సెలవడిగి చూడండి. మీరే రావాలి. మా అన్నయ్య రాకపోడు గాని మీతో వెళ్ళిన సాటొ స్తుందా ?" అన్నది.

"అదేమో నాకు తెలీదు. ప్రతీ దానికి ఏమిటి నీ అల్లరి? నాదగ్గిరిప్పుడు డబ్బులేదు" అన్నాడు శేఖర్రావు.

"అబద్ధా లాడకండి. అందులో స్వామి దర్శనానికి చేసే యాత్ర ఎగ్గొడదామను కోడం మహా పాపం. మీ దగ్గిర నిజంగా డబ్బు లేదూ ?" అంది అన్నపూర్ణ చిలిపిగా నవ్వుతూ.

ఈ ప్రమోషను బాపతు వుద్యోగంలో శేఖర్రావు తొమ్మిది నెల్లుగా కింది ఉద్యోగం జీతం మీదే యాక్టు చేస్తూ వుండడంవల్ల ఈ ఇచ్చిన ప్రమోషన్ ఆ యాక్టు చేస్తున్న తేదీ నించి వర్తించేటట్టు యివ్వడం జరిగింది. అందు మూలంగా తేడా జీతం తొమ్మిది ముప్పయిలు రెండువందల డెభ్భై, కరువు భత్యం దాదాపు యాభై అంతా మూడువందల యిరవై రూపాయల వరకూ శేఖర్రావుకి ఇవాళే ముట్టింది. ఆఫీసులో టీ పార్టీ చేశాడుకూడానూ అతను. ఆ విషయమంతా సాయంకాలం 'పేడ్స్' పట్టుకొచ్చిన ప్యూను వివరించి చెప్పి 'అయ్యగారు బంగార మంటి వోరమ్మా. ఎంత అదృష్టమో నీది" అని వో కాంప్లిమెంటు పారేసి వెళ్ళాడు.

"బంగారంలాంటి పిల్లంటే నమ్మండి."
"ఎన్ని కేర ట్లేమిటి ?"

'పడిశావులే నోరు ముయ్యి' అనవలసిన అన్నపూర్ణ ఆ వృద్ధుడి మాటలకి గుండె ల్లోంచి పులకరించి పోయింది.

ఎలాగో బయల్దేర దీసింది భర్తని అన్నపూర్ణ. పదిరోజులు సెలవుపెట్టి పిల్లల్నిద్దర్నీ భార్యనీ తీసుకుని తిరుపతి బయల్దేరాడు శేఖర్రావు.

దేవస్థానం ఆఫీసులో, సత్రంలో గది కోసం ఘర్షణ అయింది గాని పనికాలేదు. ఇవతలికొచ్చి మార్గాంతరం ఏమిటా అని ఆలోచిస్తూ అన్నపూర్ణ అడిగే ప్రశ్నలకి సమాధానం చెబుతున్నాడు శేఖర్రావు.

"అటుచూడూ, మీ నాన్నగారుకాదూ ? ఇక్కడికెలా వొచ్చారీయనా ?" అన్నా డతను హఠాత్తుగా.

"అరె ! నాన్నగారే !" అంది అన్నపూర్ణ.

శేఖర్రావు మామగారు అతను వేసిన

కేకవిని వచ్చాడు. ఆయనా వాళ్ళని అక్కడ చూసి ఎంతో ఆశ్చర్యపడ్డాడు. "ఈయన గార్ని చూడాలని ఎన్నాళ్ళనించీ అనుకుంటున్నా పడిందిగాదు. ఏం పేరే అమ్మాయి వీడిదీ?" అని శేఖర్రావు కొడుకుని ఒకటే ముద్దులాడ్డం ప్రారంభించాడు.

"అదిసరే గాని మీ రిక్కడి కెలా వచ్చారు నాన్నా? కూడా ఎవరైనా వచ్చారా?"

వ్యాపారం పనిమీద మద్రాసు వెళ్ళడమూ, స్నేహితుడి కొడుక్కి తిరుపతిలో జరిగిన పెళ్ళికి అక్కణ్ణించే రావడమూ చెబుతూ, ఇంకో అరగంటలో ఇంటికి బయల్దేరుతున్న సంగతీ చెప్పాడాయన.

"మీరు కనబడకపోతే చాలా అవస్థ పడిపోదునే! ఇంకా గుంటూర్లో దిగి మీ యింట్లో ఒక పూట వుండి వెళదా మనుకున్నాను. నయమే. ఇదుగో నమ్మా శేఖరం, నీ కిస్తానన్న ఉంగరం. ఎంతో కాలంగా అనుకోడం - అశ్రద్ధ అయిపోడం. మరేం అనుకోకు నాయనా! మొన్న మద్రాసులో సడన్‌గా జ్ఞాపకమొచ్చి వీకమ్‌సీన్ లో రడీమేడ్ వుంటే తీసుకున్నాను. ఏదో ఆలస్యమైనా అనుకున్నట్టు కుదిరింది."

శేఖర్రావు సిగ్గుతో ముడుచుకుపోయాడు.

"లేదండీ, నేనా మాటెప్పుడో మరిచిపోయాను. అన్నపూర్ణే నే నెప్పుడో సరదా కన్న మాట పుచ్చుకుని రాసింది. నాకిల్లా కొసాకీ పుచ్చుకుంటూ వుండడమంటే యిష్టం లేదు. మీకూ తెలుసుగా" అన్నాడతను ఇబ్బంది పడుతూ.

అన్నపూర్ణ చురుగ్గా, ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది అతని వేపు.

"అదేమిటి నాయనా ఆ మాట. నే నిస్తా నన్నదే గాని నువ్వు నన్ను అడిగి విసిగించిం దేముంది యిందులో. అమ్మాయి రాసిందనే తెచ్చాననుకున్నావా! మద్రాసు వెళ్ళడం, మా స్నేహితుడు వాళ్ళ కోడలికి పెట్టబోయే వస్తువుల కోసం షాపుకి వెళ్ళడం జరక్కపోతే యిప్పుడూ తెచ్చివుండే వాణ్ణి కాదు. ఏదో దైవ కృపవల్ల యిప్పటికి సరైన టైములో గుర్తుకొచ్చింది. అశ్రద్ధ చేసేనని ఏమనుకోకు. మంచివాడివి గనక అలా వూరుకున్నావు. స్వల్పానికి తేలిపోకుండాసూ" అంటూ కూతురి చేతిలో పెట్టా డాయన ప్యాకెట్టుని.

"మీరు కూడా వుండండి నాన్నా. రెండు మూడు రోజులుండి ఇవన్నీ చూసేసి అందరమూ కలిసి వెళదాం. ఎలాగూ గుంటూర్లో దిగే ఉద్దేశం ఉంది గదా"

"అయ్యో, నన్ను బలవంతం చెయ్యకు తల్లీ. ఇప్పటికే చాలా – లేటయిపోయింది. ఇక్కడికి రావడానికే ఎంతో యిదయ్యాన్నేను. ఏదో దైవ కృపవల్ల ఇక్కడ కలిశాం. పిల్లల్నీ, నిన్నూ చూశాను. నన్నిలా వెళ్ళనీ"

ఆయన వెళ్ళాడు. అన్నపూర్ణ కుతూహలంగా ఉంగరం చూసింది. చాలా బాగుంది. అయితేనేం అది పెట్టుకోడానికి శేఖర్రావు ఏమీ ఉత్సాహం చూపించడం లేదు. 'మీ నాన్నగార్ని పీడించి తెప్పించావు. పైగా నేనేదో సాధించినట్టూ, డెప్పిపొడిచినట్టూ ఉత్తరాలు రాసి నన్నో రాక్షసుణ్ణి చిత్రించావు. నాకిది అక్కర్లేదు. నీ యిష్ట మొచ్చినట్టు చేసుకో" అన్నా డతను.

"ఆయన్ని వొదిలి నాదగ్గిర అలుగుతున్నా రేమిటండోయ్!" అంది అన్నపూర్ణ.

"ఛీ వూరుకో. నన్ను ఆఖరికి ఎల్లా అర్థం చేసుకున్నావు!"

కొత్త వస్తువు వెంటనే వాడాలి. అని చెప్పి ఎలాగో శేఖర్రావు వేలికి తొడిగింది అన్నపూర్ణ. శేఖర్రావు వేళ్ళు ఉంగరాలు పెట్టుకుందికి వీలైనవి, చక్కని కండ గలవి. అనుభవం ఉన్న బత్తుడు చేసినదీ, బాధ్యతగల వ్యాపారసంస్థ అందించిందీ గనక కాబోలు; పనితనం, ఆకారం, వర్ణం కుదిరి చక్కగా ఉంది ఉంగరం. 'శేఖర్' అని చెక్కివున్న పేరులోని అక్షరాలు ప్రత్యేకంగా ఎవరికైనా నచ్చేటంత అందంగా వున్నాయి. కొంచెం వొదులుగా వుందన్న మాట గాని, చాలా చక్కగా అమిరింది అతని కా ఉంగరం. బావుందని అతనే ఒప్పుకున్నాడు. పదే పదే తను చూసుకుంటూ ఎవరేనా చూసినప్పుడు 'ఎలా వుంది?' అని అడిగేస్తూ వుండడం ద్వారా కొంతసేపు గడిచేక ఆ కొంత సేపట్లోనూ 'కాంచనం' మీద 'పురుషుడికి' పెరిగిన మమకారం గుర్తించి మురిసిపోయింది అన్నపూర్ణ. కామిని తరవాత కాంచనమే యీ విధంగా చెయ్యగలగడం కళ్ళారా చూసి, అఖర్లే దన్నాడు గాని, ఎలాగో పెట్టుకుంటాడు లెమ్మని సమాధాన పడింది.

"కొంచెం లూజుగా వుందీ గదూ. మన వూరెళ్ళాక చిన్న ముక్క తీయించి సైజుకు చేయించు కుందాం లెండి" అన్నది అన్నపూర్ణ.

* * *

ఆ సాయంత్రానికి తిరుమల చేరుకొని మర్నాడు పొద్దున్నే గుడిలోకెళ్ళి దర్శనం, మొక్కు, అన్నీ అయ్యేక గుడిదాటి యివతలి కొచ్చారు శేఖర్రావు దంపతులు.

ఇరుగూ పొరుగూ అడుగుతారని అయితే నేం, సరదా తీరడాని కయితే నేం, బొమ్మల షాపు దగ్గిర కొచ్చి చందనపు బొమ్మలూ, కాగితపు బొమ్మలూ ఎంచింది అన్నపూర్ణ.

'డబ్బిచ్చెయ్యండి'

అప్రయత్నంగా ఆమె చూపు జేబులోంచి బైట పడుతున్న శేఖర్రావు చేతి మీద పడింది.

వేలిని ఉంగరం లేదు.

రెండో చేతి వేలికి పెట్టుకున్నా డేమో అనుకుంటూ అటు చూసింది. ఆ చేత్తో పావని పట్టుకున్నాడు శేఖర్రావు. దాన్ని లేదు ఉంగరం.

'ఉంగర మేదండీ?' అంది గాభరాగా అన్నపూర్ణ.

శేఖర్రావు నవ్వాడు.

"దాధారా యెక్కడైనా? లూజుగా వుంది, ఎక్కడైనా పడ్డదేమో నని హడిలిపోయాను" అంది మళ్ళీ వేరే విధంగా అనుకోడాని కిష్టం లేక.

● గమనిక : "జ్యోతి" ఉగాది సంచికతోపాటు ఉల్ఫాగా వచ్చిన శోభకృన్నామ సంవత్సర (ప్ర) పంచాంగం గుణించినవారు "జ్యోతి" శాస్త్రవేత్త భాగవతుల శంకరశాస్త్రిగారు ఉరఫ్ ఆరుద్ర.

శేఖర్రావు చల్లగా 'పోయింది' అన్నాడు.

"వోశ్, నిజం చెప్పండీ, దాచలేదూ?"

"నిజమే. ఇంతకు ముందే హుండీలో డబ్బులేస్తూ ఉంటే జారి పడింది. సరే స్వామికే గదా వెళ్ళిందని చెప్పలేదు నీతో. ఇంత తొందరగా చెప్పవలి సొస్తుందనీ అనుకోలేదు" అన్నాడు శేఖర్రావు నవ్వుతూ.

'నిజం?'

అన్నపూర్ణ మొహంలో విచార రేఖలు కనబడి పోతున్నాయి. వాటి ఫలితం కొంత కాలం - బహుశా చాలా కాలం - వ్యధ. నాన్నగారు పెళ్ళినాడు అన్న మాట ప్రకారం యిచ్చిన ఉంగరం, చాలా చర్చకి కారణమైన కానుక, ఏమీ కాకుండా పోయిందే అని ఆమె పడబోయే బాధ శేఖర్రావుకి స్పష్టంగా కనబడుతోంది. అది పంచుకోడానికి గాని, ఆమెని అనుభవించనియ్యడానికి గాని అతను సిద్ధంగా లేడు. అతను ఉపాయం వెతుక్కోడానికి సమయం లేదు.

"నిజమే. ఎందుకలా బాధ పడతావు? మనం యిస్తామన్నదే గా! మరిచి పోయావా? ఆనాడు పంతానికి - మీ నాన్నగారు ఉంగరం యివ్వడమే తటస్థిస్తే ఏడుకొండల వాడి కిస్తానన్నానుగా!"

"ఎంతపని చేశారండి—కావాలనే చేసినట్టున్నారు; నమ్మకం లేదంటూ కూడానూ."

"ఇందులో నమ్మకాని కేముందీ? నువ్వు మరిచిపోయినా ఆ స్వామి మరిచిపోకుండా జమ కట్టుకున్నాడు—అసాధారణమైన శక్తి సుమా ఆయన్ది! కాకపోతే ఏడేళ్ళనాడు ఉంగరం యిస్తానన్న పెద్దమనిషి ఇన్నాళ్లూ యివ్వక పోవడమేమిటి. మనం తిరపతి వొస్తున్నామని తెలియకపోయినా మీ నాన్నగారు యిక్కడ తటస్థపడి యిచ్చేసి చక్కా పోవడమేమిటి!—వ్యాపారం పనంటూ ఒకటి కల్పించి ఆయన్ని మెడ్రాసు పంపించి, అక్కడ కొనిపించి. స్నేహితుడి కొడుకు పెళ్ళి ఒకటి ఏర్పాటు చేసి ఇక్కడికి రప్పించి—అంతా తనకి రావలసిన ఉంగరం కోసం ఆ స్వామి చేసిన మాయ కాదూ?" అన్నాడు శేఖర్రావు.

క్షణంలో విచారమంతా మరిచి పోయింది అన్నపూర్ణ. ఆమె కళ్ళు జ్యోతుల్లా మెరిశాయి. "ఇప్పుడు తెలిసిందా మీకు. ఆ స్వామి మహిమ!" అంది పారవశ్యంతో నవ్వుతూ.

శేఖర్రావు సంతోషించాడు. అన్నపూర్ణకి నచ్చచెప్పడం ఎంత సులువు! "ఇంకా నయంకాదూ! ఆ ఉంగరంకోసం మరో ట్రిప్పు వేయించకుండా ఎవరికీ ప్రాణం మీదికి తేకుండా ఏదో పనిలో పని జరిపించి రైలుఖర్చులు మిగిల్చాడు" అన్నాడు.

అన్నపూర్ణ తృప్తిగా భర్తనీ పిల్లల్నీ చూసుకుంది. గోపురంకేసి తిరిగి నమస్కారం చేసి లెంపలేసుకుంది. ●

సృష్టిలో కనీసం సగానికి ప్రాతినిధ్యం వహించగల ఏకైక ఏకాక్షర పదం ఏది?

స్త్రీ!

మన భాషలో స్త్రీకి వున్నన్ని పర్యాయపదాలు మరి దేనికీ లేవు. నారి, నాతి, చాన, కాంత, పడతి, సుదతి, తన్వి, తరుణి, మహిళ, వనిత, ప్రమద, లలన — యింకా కవుల కల్పనా చాతురికొద్దీ-లతాంగి, కుసుమ కోమలి, చక్రస్తని, చంద్రానన, కుందరదన, కలకంఠి, మీనలోచని, ఇభరాజగమన—ఇలాగ కొన్ని వందల, వేల పదాలకు అర్థం కాగలిగిన ఒకే ఒక పదార్థం కూడా స్త్రీయే!

ప్రబంధ కవులే ననుకుంటే వారిని మించి భావకవులు స్త్రీని అద్భుతమైన ఆరాధ్యమూర్తిగా తీర్చి దిద్దారు, ఒకాయనకి "ఆమె కన్నుల ననంతాంబరంపు నీలి నీడలు" కనబడ్డాయి. "ఆమె నా యంతరంగ శాంతి దేవత" అవటా అని మరొకాయన చెప్పుకున్నారు. టాగోరుగారికి స్త్రీ సగం సత్యం, సగం స్వప్నంలా కనబడింది.

కొందరామెను శక్తిస్వరూపిణిగా భావిస్తే, మరికొందరు వట్టి అబల